

A kárókatona megítélése természetvédelmi és gazdasági szempontból

Nagy Dénes

Magyar Madártani és Természetvédelmi
Egyesület

Biharugra

2009. szeptember 24.

„Kárókatona; kormoránnak is mondják. Úszik, mint a hal, bukik, mint a vidra, de jól röpül is. Pokolból ű fajzat, de bántani nem szabad (...).”

Fekete István: Tüskevár (1957)

Ökológia helyzet

- táplálkozás
- fészkelés
- állomány nagyság
- vonulás

Dimenziók:

- EU, hazai
- idő

Állomány nagyság (példa)

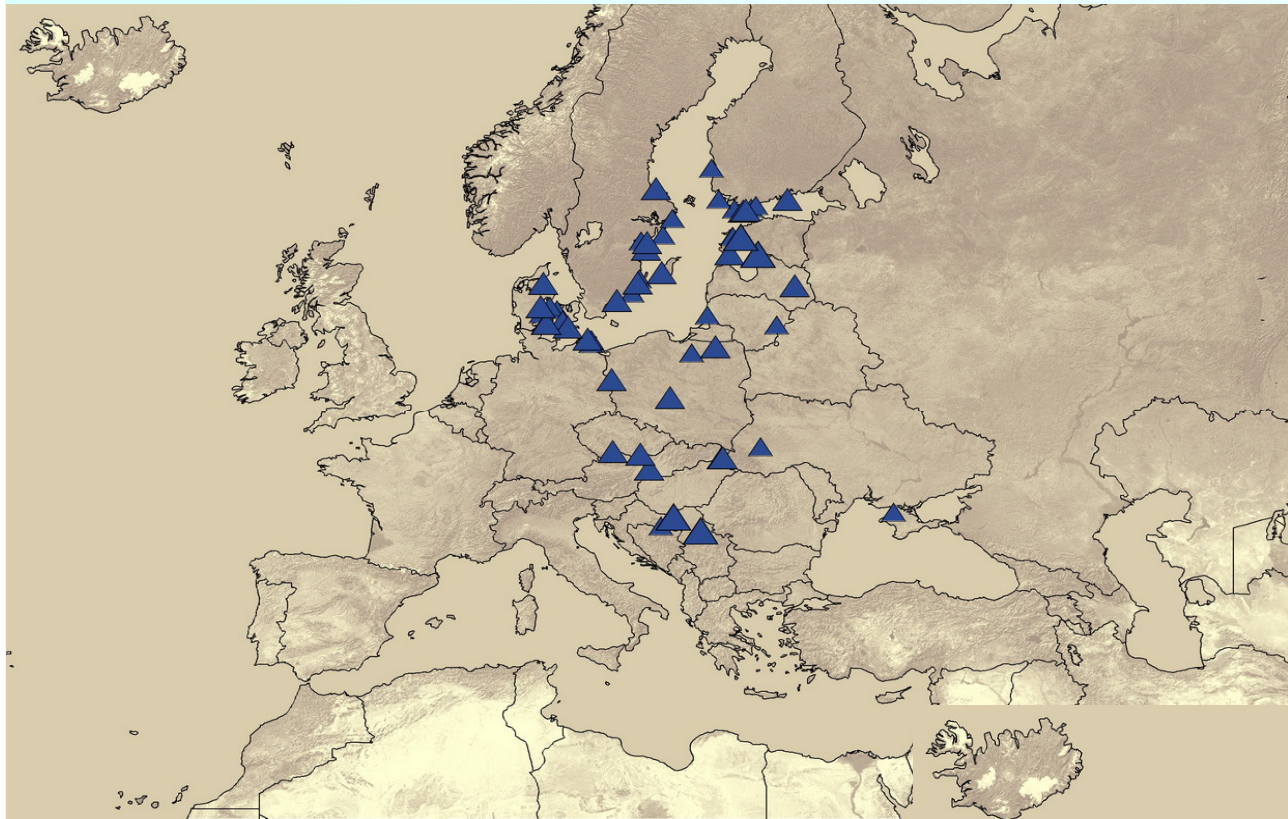
Phalacrocorax carbo

- globálisan (élőhely kb. 30 millió km²!)
max. 3 000 000 pár
- EU-ban *Ph. c. sinensis*
kb. 1 000 000 egyed
- Magyarország ~4 000 pár költ + ~4000 egyed kóborol költési időszakban

Dimenziók:

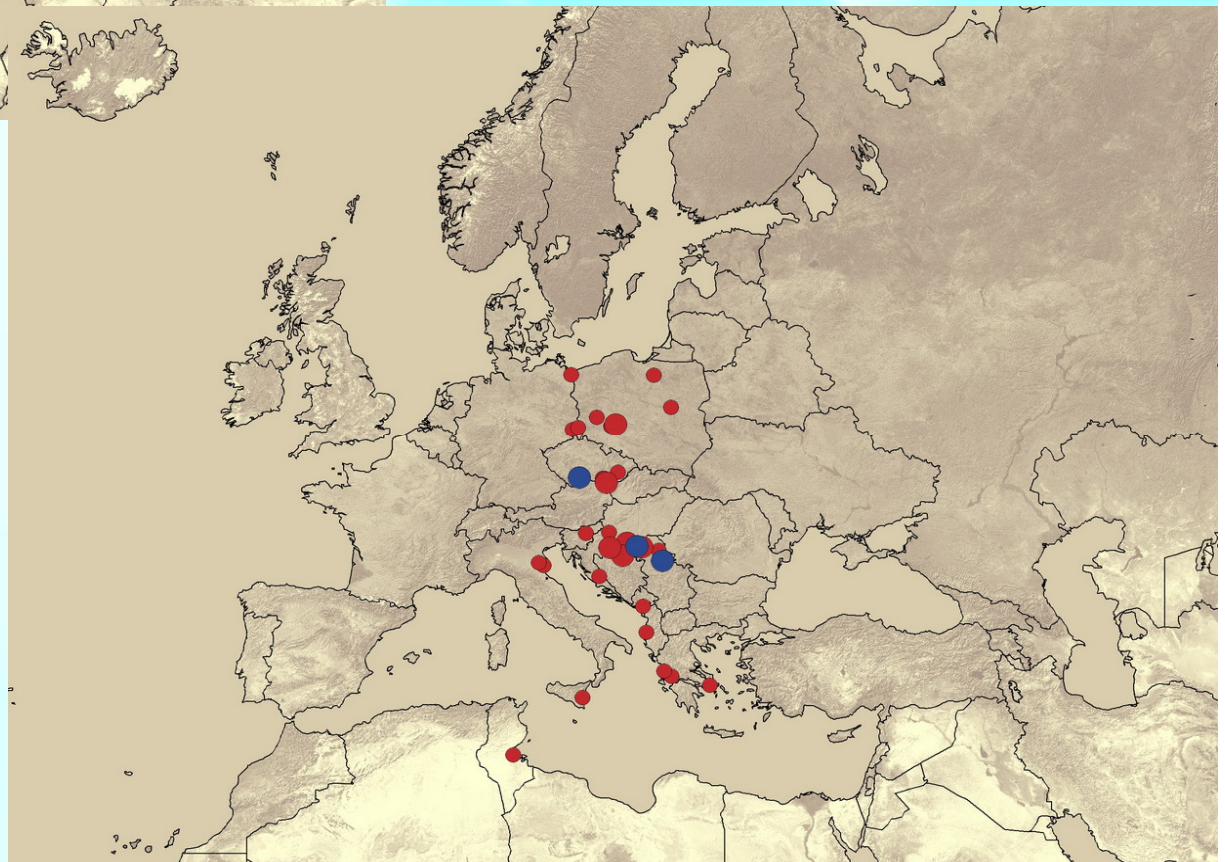
- globális
- EU
- hazai

- idő
- taxonómia (?)

Külföldi gyűrűs madarak
Magyarországon

Hazai gyűrűs madarak
Megkerülése

Idő dimenzió I.

- 1947 előtt** Korlátozottak az adatok a Magyarország területén fészkelő kárókatonákról, különösen a nagy folyószabályozások előtről, mindazonáltal nagy költőtelepeken fészkeltek. A szabályozások által kialakuló tájhasználat, halastavak elkülönülése miatt jobban szem elé kerülhetett a faj. A kárókatona visszaszorulása a tájhasználat változása, valamint az e miatti konfliktusokból következő folyamatos gyérítés, a költőtelepek felszámolása miatt következett be.
- 1947** Magyarországon hosszú idő óta az első stabil kárókatona fészkelő telep kialakul a Kis Balatonon, máshol nem költ az országban.
- 1954** A kárókatonát védett fajjá nyilvánítják Magyarországon.
- 1979** Az EU (akkor EK) Madárvédelmi Irányelvének megszületése, kárókatona (a Magyarországon is előforduló *Ph. c. sinensis* alfaj) szerepel az I. mellékletben, Magyarországon eközben az állomány lassú növekedésbe kezd.
- 1987** A kárókatona hazai védett státusza megszűnik.

Idő dimenzió II.

- 1990** Magyarországon hatályba lép a Berni Egyezmény, a vadon élő élővilág és a természetes élőhelyek védelmére, III. mellékletében szerepel a kárókatona, tehát a védendő, de korlátozásokkal hasznosítható (pl. vadászat) állatfajok között.
- 1993** A kárókatonára egész éves vadászati idenyt állapít meg az FM (8/1993 (I. 23. FM rendelet).
Az FM a fenti rendeletet felülírja (30/1997), főként a vadásztársaságok tiltakozása miatt (a vadásztársaságok anyagi felelősséggel tartoztak a kárókatona, mint vadászható faj miatt), a faj törvényi megítélése bizonytalanává válik. A Madárvédelmi Irányelv I. mellékletéből törlik a *Ph. c. sinensis* alfajt.
- 1997** Az FM a fenti rendeletet felülírja (30/1997), főként a vadásztársaságok tiltakozása miatt (a vadásztársaságok anyagi felelősséggel tartoztak a kárókatona, mint vadászható faj miatt), a faj törvényi megítélése bizonytalanává válik. A Madárvédelmi Irányelv I. mellékletéből törlik a *Ph. c. sinensis* alfajt.
- 2001** A KöM a 13/2001 rendeletben, összhangban az EU csatlakozási kötelezettségekkel, jelen esetben a Madárvédelmi irányelvvel, külön védelmi kategóriát hoz létre többek között a kárókatonának is. A kárókatona a 8. mellékletben (Az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős állatfajok) szerepel, pénzben kifejezett értéke 1000 HUF. A faj törvényi megítélése ugyan tisztult, de továbbra is bizonytalan, igazi megoldás EU szintjén adható

EU és kárókatona

- '79 – Madárvédelmi Irányelv
- '97 – nem Annex I. faj a kárókatona (de BD vonatkozik rá!)
- REDCAFE
- INTERCAFE
- Kindermann jelentés
- Birdlife pozíció

Hazai helyzet

- **extenzív halastavak, vizes élőhelyek, akvakultúra**
- 13/2001 KöM rendelet
- 18/2008 KvVM rendelet

Konfliktuskezelés

- érvényes rendelet végrehajtása
- REDCAFE, INTERCAFE által összegyűjtött ajánlások, módszerek (?)
- vizes élőhelyek fenntartása – extenzív halastavak honorálása, segítése (!)
- kutatás, adatgyűjtés
- javaslatok kormányzati és EU-s szintek felé (?)

Konfliktus természetvédelmi szempontból

- riasztás, gyérítés
 - más természeti értékek zavarása (vízimadarak, kis kárókatona)
 - természetes vizek, folyók (!)
- fészkelőtelepek
 - gémtelpek közelében
 - bizonyos védett (fokozottan védett) területeken általában (állomány megtartása)
- hazai gyérítésnek nincs állománycsökkentő szerepe EU szintjén (riasztási módszer)
- haltermelési megoldások (intenzifikáció)

MME szerepe

- álláspont kialakítása a fajjal kapcsolatban
- érvényes rendelet végrehajtásának segítése (?)
- monitoring
- kutatás
- Natura 2000-rel kapcsolatos és egyéb kommunikációs feladatok
- extenzív halastavak segítése (Biharugra GEF, BTAU/Georgicon - www.georgicon.hu)
- közös fellépés (pl. AKG?)

Köszönöm a figyelmet!

